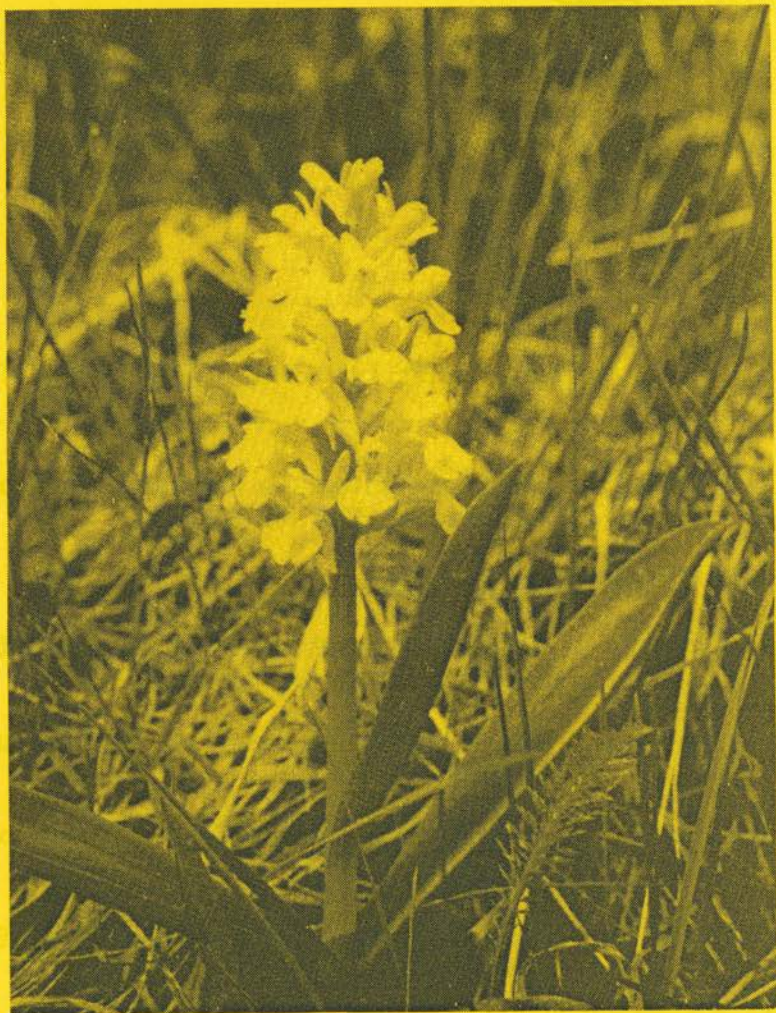

Listéra

1 - 1988

TELEMARK BOTANISKE FORENING

Listéra

Nr 1 - 1988

3. årgang

MEDLEMSBLAD

FOR

TELEMARK BOTANISKE FORENING

ADRESSER OG TELEFONER:

POSTBOKS: Telemark Botaniske Forening, Postboks 625,
Stridsklev, 3901 PORSGRUNN.

POSTGIROKONTO: 3272 788

FORMANN: Roger Halvorsen, Safirvn. 41, 3900 PORSGRUNN.
Tlf. 03 - 51 25 57

KASSERER: Bjørn Lervik, Rådyrvn. 84, 3900 PORSGRUNN.
Tlf. 03 - 56 74 02

SEKRETÆR: Priscilla Hansen, Borgetun 46, 3900 PORSGRUNN.
Tlf. 03 - 50 13 96

STYREMEDL.: Karl S. Eriksen, Badevn. 6, 3970 LANGESUND.
Tlf. 03 - 97 31 45

FLORA-ATLAS: Kjell Thowsen, Gartnerløkka 15, 3700 SKIEN.

ISSN 0801-9460

INNHOOLD:

Side 4 Listera i ny drakt.

5 Årsmøtet 1987.

6 Fjorårets plante. Marianøkleblom.

10 Årets plante. Bergfrue.

12 Tema: "Landskapsblomster" i Norge. Søstermarihand?

14 Etter huldra. Reisebrev av Roger Halvorsen.

18 Vårwise. Av Einar Skjøråsen.

19 Fra Telemarksfloraen. Krusfrø. Av Roger Halvorsen.

22 Tindved i Norge. Av Liv Schiemann.

26 Bromus purgans eller Bromus ciliatus. Av Roger Halvorsen.

28 Nyfunn.

30 Tessungdalen i Tinn. Av Even W. Hanssen.

Fotografier på bladets forside og bakside:

Telemarks fylkesblomst? Søstermarihand. Av Liv Schiemann.

LISTERA I NY DRAKT.

Fra og med nummer en i 1988 vil Listera komme i ny form og til nye tider. Dessuten vil det nå komme uten program. Dette vil bli sendt for seg. Vinterprogrammet er allerede sendt ut. Vi er blitt så mange etterhvert at styret har funnet det nødvendig å trykke Listera på en annen måte. Dette koster riktignok litt, men fordelene er likevel flere og mange. Det har bl.a. ført til at vi nå kan bruke bilder på en helt annen måte enn før. Når nå igjen turprogrammet igjen sendes for seg, gjør det oss dessuten mindre stressa enn før med hensyn til tidsfrister. Det er altså sikkert at Listera ikke kommer til samme tider som før, men det er høyst usikkert hvor mange nummer det kommer i året. Dette er først og fremst avhengig av tilgangen på stoff. Vi kommer til å lage et blad når vi har mottatt stoff nok til det. Det som trolig er sikkert, er at det vil komme minst to nummer i året, men mer vil vi ikke binde oss til. I stedet vil bladet heller bli noe mer innholdsrikt og, håper vi, noe mer variert i stofftilfang. Det vil også avhenge litt av deg også, med hva du sender inn av stoff. Vi vil ta kontakt med en og annen skrivefør person med jevne mellomrom, og håper at vi på denne måten kan møte noen flere enn de sedvanlige underskriftene til artikler.

Vi tar gjerne imot småstoff og større artikler, bilder, både i svart-hvitt, farger og dias, og illustrasjoner. Vi vil svært gjerne ha stoff om litt uvanlige funn av planter rundt om i fylket. Dersom vi vet noe som kan føyes til av opplysninger om slike funn, vil vi sørge for at det kommer med. Klipp fra tidsskrift og meldinger av forskjellig slag er også godt stoff, - og så bilder da! Hører vi fra deg?

Redaksjonskomitéen.

ÅRSMØTET 1987.

Årsmøtet, som ble holdt på Kikuthytta i Skien, er over og det ble en slags milepel i TBF's historie. Med 47 mot 5 stemmer vedtok årsmøtet at TBF skulle søke styret i Norsk Botanisk Forening om å få slutte seg til denne som en regionavdeling. Dette er gjort, og vi ble ønsket velkommen som medlemmer i NBF. Vi har fått navnet NBF; Telemarksavdelingen, et navn som i første omgang av oss bare vil bli brukt så å si administrativt i forhold til NBF. For oss kjennes det godt å bruke et godt innarbeidet navn lokalt og internt, og TBF-initialene vil nok holdes i hevd lenge ennå. Ellers skjedde det ikke noe dramatisk på årsmøtet. Som dere ser av allerede utsendte skriv og innbetalingsblanketter, er kontingenten hevet til 50.- kr og 20.- kr for våre gamle medlemskategorier, mens de som må kalles A-medlemmer, dvs. de av medlemmene som abonnerer på Blyttia, må ut med 140.- kr til NBF's medlemsblad i tillegg til den øvrige kontingenten.

Nytt er det også at det ble valgt en del personer til å delta i en del funksjoner i foreningen. Det ble valgt en møtekomité til å ta seg av de praktiske sidene på møtene, bl.a. å ordne med hjelp til pådekking, rydding etc. Denne komitéen ble på fem medlemmer.

En tur- og ekskursjonskomité på fire personer ble også valgt. Disse kommer til å bli ansvarlig for opplegg og avvikling av kvelds- og heldagsturer. Ukeslutturer og sommerekскурsjoner tar styret seg av fortsatt.

En redaksjonskomité på fire personer ble valgt. De får ansvaret for *Listera*, årsrapporter og andre publikasjoner vi måtte finne på å gi ut.

I styret ble det en forandring i det Liv Schiemann ønsket avløsning og ble erstattet av Priscilla Hansen.

Regnskapet viste et godt overskudd og ble vedtatt uten protester. Ellers gikk årsmøtesakene greit unna.

Etter møtet holdt konservator Anders Danielsen et herlig foredrag om sine største botaniske opplevelser.

VALGET BLE SLIK: Formann: Roger Halvorsen, sekretær: Priscilla Hansen, kasserer: Bjørn Lervik og styremedlem: Karl S. Eriksen.

Møtekomité: Inger Lise Frønes, Inger Johanne Jahnsen, Else Narvestad, Aslaug og Øyvind Skauli.

Tur- og ekskursjonskomité: Karl S. Eriksen, Grethe og Harald Stendalen og Magne Langerud.

Redaksjonskomité: Kjell Thowsen, Roger Halvorsen, Ellen Krokå og Charlotte Bakke.

Valgkomité: Jan Erik Tangen, Øyvind Skauli og Leena Thorbergsen.

FJØRÅRETS PLANTE:

MARIANØKLEBLOM

PRIMULA VERIS

Resultatene av innsamlingen av data.

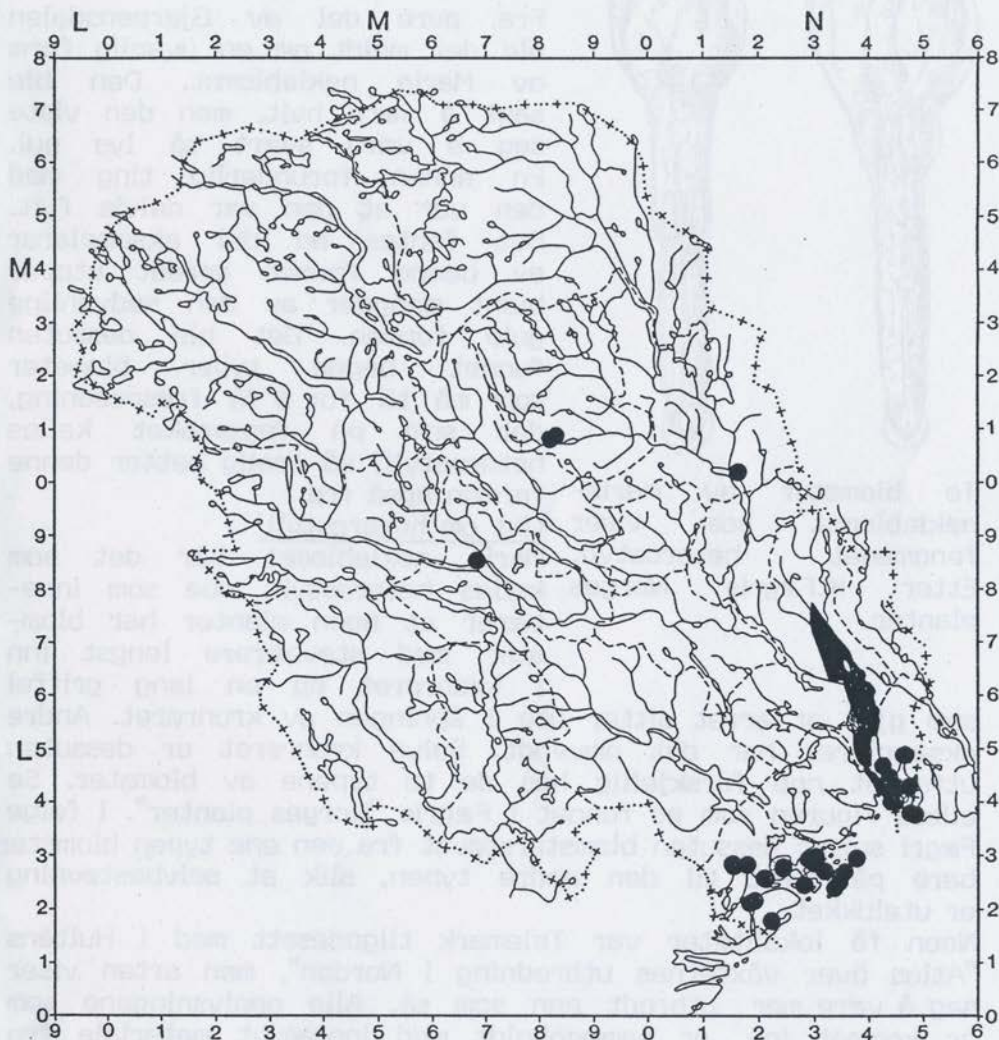
I Listera nr. 2, 1987, ble Maria nøkleblomst, Primula veris, utropt til årets plante 1987 i TBF.

Dette med å utrope årets plante er et forsøk på å få medlemmene med på å gjøre en liten ekstra innsats i kartleggingen av en bestemt art for å se hvordan det står til med utbredelsen av arten i fylket vårt.

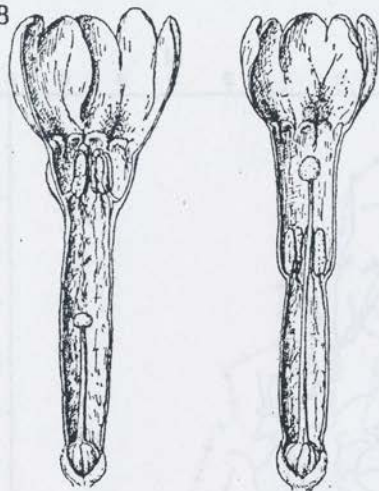
Maria nøkleblomst er en plante som en kan regne med at de fleste mennesker kjenner der den finnes. Den er en relativt tidlig vårplante som er kjent og kjær for de fleste mennesker i Grenlandsdistriktet, og vi satte oss altså fore å finne ut hvor stor utbredelse denne arten har i Telemark.

Nå viste det seg at TBF'ere er en litt treg masse når det gjelder å reagere på henvendelser av dette slaget. Bare to medlemmer svarte på forespørselen, men vedkommende kunne imidlertid fortelle at de hadde funnet Maria nøkleblomst på henholdsvis Notodden og Kviteseid, to funnsteder som ligger langt unna den mer ventede utbredelsen i Telemark.

Erfaringene fra 1986 omkring årets plante gjorde at vi ved siden av henvendelsen til medlemmene, gikk ut gjennom lokalavisa Varden og spurte leserne om hvordan det var med Maria nøkleblomst i Telemark. Her fikk vi svar i massevis, og som ventet fikk vi for det meste svar om lokaliteter langs kysten fra Kragerøområdet til grensa mot Vestfold og i Grenlandstraktene, særlig på kalkformasjonen. Det var alle slags mennesker som svarte på vår henvendelse i Varden. En eneste lokalitet dukket det opp fra områder utenfor det forventede idet Maria nøkleblomst også ble meldt fra Hjartdal. Denne forekomsten ligger svært så isolert i forhold til det store og sammenhengende utbredelsesområdet sør i fylket, og man kunne kanskje være fristet til å tro at den er plantet inn her. Imidlertid varter Hjartdal opp med så mange andre uvanlige arter langt fra tidligere kjente lokaliteter, at det burde være liten grunn til å tro at denne forekomsten skyldes innplanting.

KART SOM VISER UTBREDELSEN AV
 MARIA NØKLEBLOM I TELEMARK
 SLIK VI KJENNER DEN I 1987.

To blomster av maria-nøkleblomst som viser fenomenet heterostyli. Etter K.Fægri Norges planter.

Fra øvre del av Gjerpensdalen ble det meldt om en uvanlig form av Maria nøkleblomst. Den ble sagt å være hvit, men den viste seg å være svært så lys gul. En annen forunderlig ting med den var at den var delvis fylt. Det fantes en del eksemplarer av denne formen spredt utover blant mengder av den sedvanlige gule formen. Det ble dessuten funnet begge typer blomster som må til for å få frøspredning, det som på fagspråket kalles heterostyli, så trolig setter denne formen også frø.

Litt om heterostyli.

Maria nøkleblomst har det som kalles heterostyli, noe som innebærer at noen planter har blomster med støvbærere lengst inn i kronrøret og en lang griffel

som gjør at arret sitter ute i åpningen av kronrøret. Andre eksemplarer har det omvendt. Selve kronrøret er dessuten utformet noe forskjellig hos de to typene av blomster. Se ellers figuren som er funnet i Fægri "Norges planter". I følge Fægri spirer dessuten blomsterstøvet fra den ene typen blomster bare på arret til den andre typen, slik at selvbestøvning er utelukket.

Noen få lokaliteter var Telemark tilgodesett med i Hulténs "Atlas över växternas utbredning i Norden", men arten viser seg å være mer utbredt enn som så. Alle opplysningene som er kommet inn, er sammenholdt med innsamlet materiale fra TBF's turer og hva som måtte ha kommet inn av materiale fra medlemmene samt med innsamlet data fra Botanisk museum på Tøyen. Resultatet er så blitt et utbredelseskart som er nokså tettprykket langs Telemarkskysten og i Grenlandsområdet. Alle prikkene er ikke belagt med herbariemateriale.

I alle fall: Takk til de få som brakte opplysninger. Arten kan godt gå inn i Flora-atlas. Det er, slik det ser ut i dag, svært sannsynlig at dette utbredelseskartet om et par tiår eller mer, har skiftet karakter. Dessverre er det tydelig at Maria nøkleblomst er på tilbakegang på svært mange av sine gamle

lokaliteter, særlig av det slaget som var preget av skogsbeite. Bare framtida vil vise om det fortsatt vil bli vokseplasser igjen på våre kanter til en art som har fine tradisjoner, ikke minst som en våropplevelse.

En liten bønn til slutt kanskje? Når nå nøkleblomst tydelig er på tilbakegang, bør vi vel kanskje kunne gjøre en innsats for bevaring f.eks. ved at passende vokseområder inntil friområder o.l. blir holdt åpne for den, og dessuten at vi oppdrar hverandre til å la bl.a. Maria nøkleblomst få slippe den massive plukkinga vi av og til kan være vitne til.

Roger H.

BERGFRUE, SAXIFRAGA COTYLEDON.

Bergfrue, *Saxifraga cotyledon*, fjellbrur eller hvilket navn den nå måtte ha, er kanskje den mest "norske" av alle våre planter. En kan kanskje si at den på en måte er et speilbilde av en nordmann der den gjenstridig klamrer seg fast på ei lita berghylle i nærheten av fosserøyken eller under et sigevannsdrypp. Så kjær og vakker er denne planta at den er tilgodesett med et utall navn som ofte forteller om voksesteder eller priser skjønnheten. I Telemark går det ofte på sammensetninger med "fjell" (fjøll) eller "berg". Ove Arbo Høeg har notert navn som berg- eller fjellbrur, fjell- eller bergrose, fjelldronning, bergjakungje, berglilje, bergsylje, bokkeblom, jonsokdraum, bergapryd, berg- eller fjellfrue, venegut, bruraskjei og tusserose. Et merkelig navn i Telemark er sifydde (eller sifylle, -ll- blir til -dd- i enkelte dialekter i Telemark). Dette skal visstnok bety "stadig full" og viser til den saftspente rosetten. Dette navnet er også brukt om takløk, *Sempervivum tectorum*.

Bergfrue er vel ikke spesielt sjelden i fylket vårt, men er ei heller helt vanlig. Den er funnet på voksesteder helt fra kysten av Kragerø, fem meter over havets nivå, til Hardangervidda nær grensa til Hordaland. Den trives som nevnt best på vokseplasser hvor den får liten konkurranse. TBF har sett den side om side med blåveis i Kivledalen i Seljord og på berghyller i Åmotsdal i samme selskapet. Den er også å finne oppover i Froland i Tokke. I Vinje er den å se ved Vinjevatn langs E-76, på Haukeli både ved Trollnup og Kistenut og flere steder i Rauland.

Vi er nå svært interesserte i å vite hvor denne vakre planta er å se ellers i fylket. Vi hører gjerne fra deg om dette.

THE TASSER

ER TELEMARSKBLOMSTEN

SØSTERMARIHAND?

Temaet landskapsblomster eller fylkesblomster i Norge er lansert bl.a. av direktør i Det norske hageselskap, Dagfinn Tveito. Forslaga på arter ble presentert i NRK-Fjernsynet under Landbruksveka 1987. Flere er blitt betatt av tanken om at hvert fylke i Norge skal få sin egen fylkesblomst. Professor Olav Gjærevoll har lansert sine forslag i Blyttia, NBF's medlems-tidsskrift (Blyttia 3/87). Gjærevoll foreslår enten TJÆREBLOM eller SØTEROT for Telemark, mens Tveito foreslår ROGN. Televerket har også kastet seg inn i diskusjonen og prydet telefonkatalogene sine med forslag til fylkesblomster. I dette arbeidet har professor Per Sunding fungert som konsulent. På telefonkatalogen fikk vi dele SØTEROT med Agderfylkene.

Tanken om fylkesblomster i Norge er et fenomen som er arvet fra Sverige hvor hvert fylke har fått sin egen "landskapsblomme". Nå kan vel også valget av enkelte landskapsblomster i Sverige virke litt underlige, slik enkelte forslag i Norge synes å være det. Resultatene i Sverige og forslaga i Norge hviler tydeligvis på svært varierende grunnlag. Nå har imidlertid svenskene fått sine landskapsblomster, og vi har fått forslag på slike i Norge. Da bør vel vi i TBF også få lov til å være meningsberettiget. At slike spørsmål engasjerer folk, viste et innringsprogram i Telemarkssendinga sist høst. Det ble storm på telefonen, og meningene var mange.

Ser man på de forslaga som er framsatt, er Telemark vel kommet heldigst ut hos Televerket og Gjærevoll. Hva rogn angår, kan man rett nok snakke om at denne arten har en viss tradisjon knyttet til seg i fylket vårt. Det er fortalt at det i eldre tid var skikk å plante inn et rognetre i stua, da i den tid man ennå hadde jordgolv. Da dette utover vinteren og våren spirte fram, skulle man lese av fargen og lengden på skudda hvordan året skulle bli der i gården. Utover dette forteller historier og sagn lite om bruk av rogn knyttet spesielt til Telemark. At rogn ellers er svært vanlig over det meste av Norge, taler ikke for at vi i Telemark skal påhenges en slik fylkesblomst. Vi har da andre ting som passer mye bedre, f.eks. SØSTERMARIHAND, Dactylorhiza sambucina. Nå bør vel ikke et tema som fylkesblomster bli en kilde til alvorlig disku-

sjon, hverken i Telemark eller andre steder her i landet, men litt kan vi nå tillate oss å si om dette likevel.

La oss nå se på hvorfor søstermarihand bør velges i stedet for søterot, Gentiana purpurea. Søterot er en plante som er svært godt kjent i deler av Norge, og den har til dels vid utbredelse i fylket vårt. Den er fra gammelt av kjent som en meget brukt medisiplante. Den mangler imidlertid over store deler av fylket siden den trives i høyereliggende strøk og finnes fra bjørkebeltet og opp på det folk ofte noe uriktig kaller snauffjellet. Søterot har vokseplasser både i Agderfylkene, i Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Telemark, og den er kjent på spredte forekomster opp til Trøndelag.

Søstermarihand er en art med sin norske hovedutbredelse i vårt fylke. Den er funnet fra ca. en meter over havet til rundt 1000 meters høyde. Den er funnet i tolv, muligens tretten, av fylkets kommuner. De største forekomstene her i landet finnes utvilsomt i Telemark (Seljord og Tokke). Søstermarihand ble funnet for første gang her i landet på Tåtøy i Kragerø av Edv. Ellingsen i 1882. Her vokser den også ennå i gode bestander. Søstermarihand er på mange måter en blomst som overveiende hører Telemark til.

Telemark er et fylke med rike tradisjoner knyttet til seg, i første rekke da til bygdene, og lokalitetene er i sterk grad knyttet til det gamle kulturlandskapet. På den måten kan søstermarihand bli et slags botanisk "minnesmerke" over bygde-tradisjonene i Telemark. (-om man får være litt høytidelig.)

Spørsmålet er så om folk kjenner søstermarihand? Mange gjør det utvilsomt. Reaksjoner til avisene og henvendelser til TBF tyder i alle fall på det. Så får vi i TBF fyre litt oppunder etterhvert, ikke minst med henvendelser til hagelag rundt om i fylket. For ROGN, det vil vi vel ikke ha som fylkesblomst, vil vi vel? Ikke tjæreblomst heller, for den saks skyld.

Roger H.

Ill. etter Lid.

ETTER HULDRA.

ET AUGUSTREISEBREV FRA EIKER.

Orkidéer er et ord med en egen klang. For folk flest er begrepet uløselig knyttet til fargesprakende og eksotiske åpenbaringer, mens norske botanikere, amatører så vel som profesjonelle, har en mere nøktern forestilling om hva orkidéer også kan være. Men vi har vel litt av den underlige drømmen om en forunderlig og sagnomspunnet plantefamilie, vi botanikere óg.

Derfor banket hjertet litt underlig da Per Øystein en kveld ringte og ga beskjed: "Ring Kjell V. og ta kontakt! Nå blomstrer huldra!" Et gammelt sårt ønske var i ferd med å gå i oppfyllelse.

Vi var forespeilet andre godbiter også, og vi undret oss over hva? 2,5 m høy med to kjente voksesteder i Telemark lovet bra. Og der sto den, ertevikka, *Vicia pisiformis*, oppe i brattlia på en av sine to forekomster i området og duvet med svulmende belger. Vi gledet oss til den videre vandringsen.

Nå er krattalant, *Inula salicina*, kjente ting for oss telemarkinger, men så blasert blir man vel ikke at man ikke gleder seg over å treffe slike godbiter langt fra sædvanlige vokseområder. At Kjell V's entusiasme nærmest var påtakelig over alanten, er ikke så rart om man ser på artens utbredelseskart for Norge. Men vi hadde mer høytidsstemning i vente. Når man rusler med et bestemt mål for øye, er det ikke alltid lett å ta ting med ro, men skogsbilveien i begynnelsen inviterte ikke til annet enn botanikerfart når det ligger spørsmål og opplevelsesting som trykker på for å komme ut. Når man møter nye mennesker, har man mye å fortelle hverandre. Vi pratet og koste oss mens øynene sveipte lia over og under oss. Kjell V. fortalte om ting vi hadde sett lite og ingenting til på vandringsen vår gjennom norsk natur. Rød skogfrue, *Cephalanthera rubra*, i flertall, knottblom, *Malaxis monophylla*, i mangetall, flueblomster, *Ophrys insectifera*, med vepsebesøk, dragehode, *Dracocephalum ruyschiana*, hartmannstarr, *Carex hartmanii* og kammarmjelle, *Melampyrum cristatum* er botaniske opplevelser av ypperste slag. Det hele hørt mer

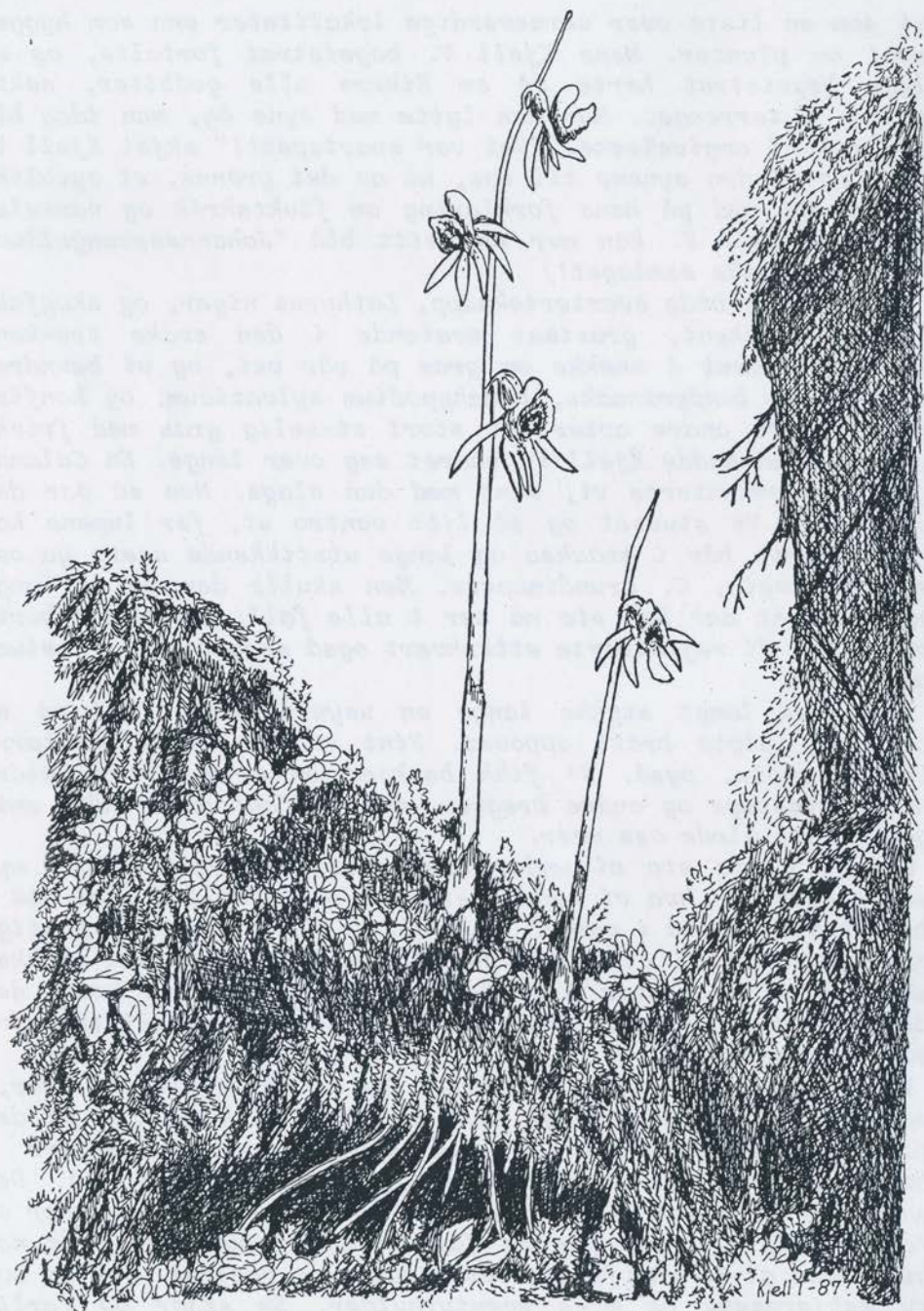
ut som en liste over verneverdige lokaliteter enn som hyggeprat om planter. Mens Kjell V. begeistret fortalte, og vi like begeistret hørte på om Eikers alle godbiter, søkte øynene i terrenget. Man kan lytte med øyne óg, men idag ble de brukt i omgivelsene. "Det var svartspett!" skjøt Kjell V. inn, og vi dro øynene til oss, ut av det grønne, et øyeblikk for å bli med på hans forklaring om fluktskrik og varselskrik. (Kjell V. kan mer enn sitt blå "Johannesevangelium" fra Det norske samlaget!)

Vi oppdaget både svarterteknapp, *Lathyrus niger*, og skogfaks, *Bromus benekeni*, grasiøst svaiende i den svake trekken. Vi hadde lovet å snakke om gras på vår vei, og vi beundret mengder av lundgrønnaks, *Brachypodium sylvaticum*, og konfirmerte mange andre arter. Et stort staselig gras med friskt grønne blad hadde Kjell V. undret seg over lenge. En *Calamagrostis* kommenterte vi, vant med den slags. Men så var det arten da. Vi stusset og så litt vantro ut, før lupene kom fram. Korte hår i småaksa og lange utstikkende snerp ga oss snerprørkvein, *C. arundinaceus*. Men skulle den gå så langt mot sørvest da? Den sto nå her i alle fall, i mengder bortover lia. Vi registrerte etterhvert også skogsvingel, *Festuca altissima*.

Etter et langt stykke langs en usynlig sti, fant vi en bekk vi fulgte bratt oppover. Fint er det med slakkstarr, *Carex remota*, også. Vi fikk beskjed om å se etter huldra under einstape og andre bregner, men vi fant bare andre små-godbiter å glede oss over.

Øverst i lia sto vi under bratte berget. Området var mye annerledes enn hva vi hadde sett for oss. "Huldra skal stå i bekken uten å stå i vann!" sa Kjell V. "Den liker det fuktig, men ikke vått! I alle fall her!" Han visste hva han snakket om. Dette var fjerde året han så den. Hver gang hadde den dukket opp på et nytt sted for så å forsvinne, alt innenfor et lite område.

Vi beveget oss sakte, - lenge, før vi nådde stedet. "Her," sa Kjell V. "kan dere se den ene!" Vi fikk da øye på den første, en over det hele lys rød skapning noen centimetre høy. Den sto på en mosetue i brattlendet foran oss. Det var som vi tenkte: Ingen kan begripe hvor farlig vakker og forunderlig den er, før de får ta den i øyensyn. Ikke noe bilde kan gi en rettferdig beskrivelse av vesenet. Den er som en Asbjørnsens og Moes eventyrhulder. En skjør og farlig skapning man må se i virkeligheten, for så å være bergtatt for alltid.

Kjell 1-87

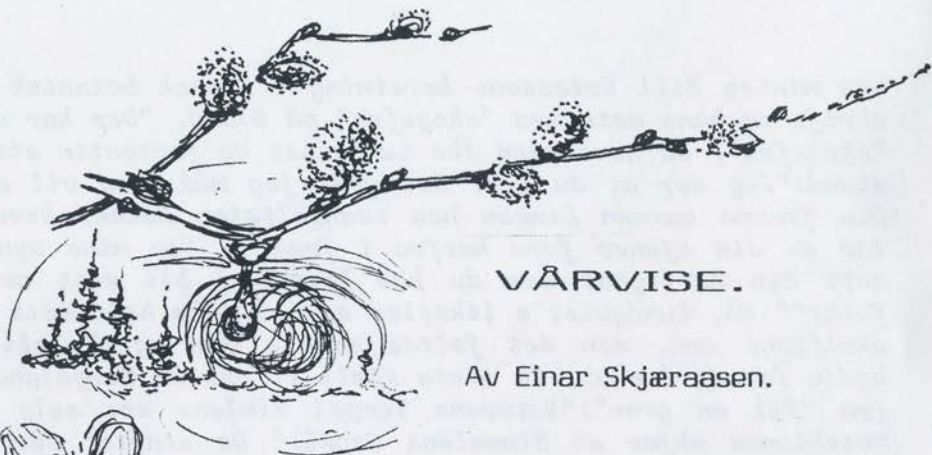
Vi mintes Bill Ericssons beretning i Svensk botanisk tidskrift om hans møte med "skogsfru" på Øland. "Der har du din "skogsfru", sa hans venn Åke Lundquist og fortsatte etter en stund: "Jeg ser at du ler. Det gjør jeg med. Jeg vil si som den fromme mannen Simeon hos evangelisten Lukas: Herre, nå lar du din tjener fare herfra i fred, - for mine øyne har sett den herlighet som du har beredt å bli sett av ditt folk!" "Nå, Lundquist's liknelse er vel ikke helt rett etter skriftens ord, men det føltes riktig der og da slik han hadde formet den ut. Så minte Kjell V. oss om Wergelands ord fra "Til en gran": "Naturens Tempel Himlens er; selv vesle Moseblomme skjær et Himmelens Capel." Da startet vår lille andaktsstund under bergveggen, sittende ved områdets ene bestand av hjortetrøst, *Eupatorium cannabinum*.

Oppunder berget i ei skåre under et par tette graner, like inntil den første, sto de neste to og en halv eksemplarene, (den halve hadde blitt spist i toppen av et eller annet.) Tunge og nesten lagt ned av regn og tåkedogg sto de langt inne i mørket. "Som dere skjønner, må jeg jo være litt gal for å finne fram til slikt!" lo Kjell V. med dårlig skjult stolthet over skattene i sin katedral under berget, en katedral vi for en lang stund glemte lakk som en sil i taket og gjorde oss dryppende våte etterhvert. Vi satt der og kikket på selve åpenbaringen i botanikken, huldreblomst, *Epipogium aphyllum*, mens vi litt vantro over det vi så forsiktig tvinnet meterhøye stengler av hjortetrøst mellom fingrene. På moseteppene så vi glisne vever av skjøre sølvtråder, rotutløpere av huldreblomst.

Da vi gikk derfra en time eller mer seinere, var vi lykkelige over audiensen og hjertelig varmt takknemlige over at Kjell V. hadde vist oss denn tilliten å være blant de ytterst få som har fått se huldra og stedet. For riktig å overbevise oss om huldreblomstens evne til å forbli under jorda, fikk vi se den første vokseplassen Kjell V. fant for fire år siden. Det var en fuktig, men ikke våt mosetue midt i et bekkeleie. Her kunne vi se sølvtrådene igjen. Men huldreblomst hadde ikke vist seg her siden 1984.

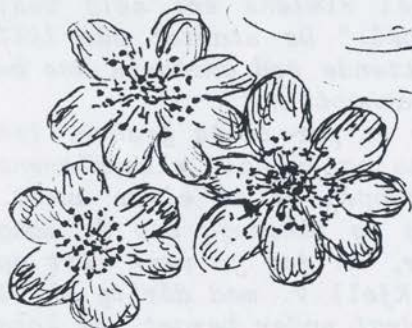
Vi dro glade hjem!

Spør oss ikke om å bryte den tilliten Kjell V. viste oss!

VÅRVISE.

Av Einar Skjæraasen.

De'r linnvær i skogen,
det pipler tå gren,
det varmer om hjarte
og tiner kring sten.
Kom innåt meg jente,
no er du så pen.

Det følger e vise
med vær og med vind:
Kom innåt meg jente
med blømkjaka din.
Det smalar i isen,
det smelter og rinn.

Det blonker i vatten
og blinker i tårn.
En blåveis har vakne,
i barflekken står'n.
Kom innåt meg jente,
for no er det vår'n.

KRUSFRØ

SELINUM CARVIFOLIA L.

Av Roger Halvorsen.

Mitt første møte med krusfrø var i barndommen. I min barndomsstrand på Tangen like inntil Norcems anlegg ved Brevik vokste den i lag med mye annet fint. Jeg ante ikke dengang plantas navn. Nå er barndomsstranda historie, lagt under framskrittets steinfyllinger.

Krusfrø er en heller uvanlig art i Telemark, sterkt knyttet til kystnære områder. Salige prost Hans Jacob Wille i Seljord angir den riktignok fra Seljord prestegjeld, men voksestedet er svært romslig angitt og vanskelig å finne igjen.

Selinum-navnet skal være gammelt. Det er visstnok avledet fra det greske selinon, et navn som er brukt av selveste Homer om selleri og persille alt 800 år før Kristus. Carvifolia betyr noe slikt som "med blad som hos Carvi". Carvi var et gammelt skjermplantenavn hos en Adam Lonitzer som levde på 1500-tallet. Carvifolia var forresten et navn som ble brukt om krusfrø av den sveitsiske botanikeren Caspar Bauhin i 1622.

Av utbredelseskartet går det fram at krusfrø ikke har så mange voksesteder hos oss. Det er en art med sterk sørøstlig utbredelse i Norden. Jeg har etterhvert lagt merke til at i de fleste norske floraverk omtales krusfrø som en plante som vokser på skogenger.

Dette er slått fast i Blytts første flora, 3. bind ved Axel Blytt. Der står det:

"På skovenge, sj."

I Axel Blytts flora fra 1906, utg. ved Ove Dahl kan vi lese:

"Skovenge, sj. i Kristiania stifts laveste dele fra Skiensfjorden og Hvaløerne opp til Kristiania."

Rolf Nordhagen er i sin flora litt romsligere igjen:

"Især på skogenger mellom kratt".

Nordhagen kommer seg i sin beskrivelse av voksestedet i storverket Våre ville planter:

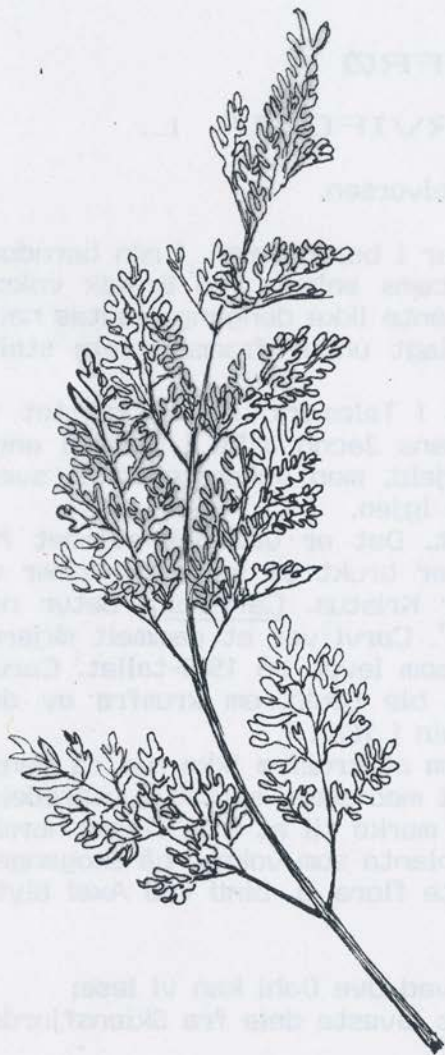
"Krusfrø treffes helst på litt fuktige skogenger, i kratt og skogbryn, men kan også opptre på tørr bunn."

Knut Fægri skriver i Norges planter:

" - vokser på mer eller mindre tørt land" (s.73)

og skriver videre på s. 83 om arten:

" - er innskrenket til det sydøstlige, der den ofte finnes på

Krusfrø, *Selinum carvifolia* L.
Tegnet etter herbariemateriale
av Roger Halvorsen

R#-88

skogenger."

Selv Johannes Lid holder fast på denne typen voksesteder:

"Beitemark og skogkanter."

Nå vil jeg også, for å gjøre bildet komplett, sitere Dyrings Flora grenmarenensis:

"Skogenge, bergskråninger. Sj.

Langesund og Brevik (Blytt) samt Torsberg (Bl.) og Herø ved Porsgrunn."

Innledningsvis nevnte jeg at min barndoms grønne strand inneholdt bl.a. krusfrø. Første gang jeg ble klar over hvilken art jeg hadde med å gjøre, fant jeg den på strandenger på begge sider av Bjørkøya i Langesundsfjorden. Dernest dukket den opp på en strandeng ved Langesund. Da jeg støtte på krusfrø på en glissen skogbevokst hellemark i Helleåsen ved Heistad i Porsgrunn, oppdaget jeg hva som sto i floraen om voksested og stusset svært.

Når jeg nå siden har sett den i strandenger i Versvik og på Langøya, hvor den forresten også går inn i skogbrynet, og så har støtt på den i veikanter og småskog i Blekebakken i Brevik har jeg undret meg stort: Har ikke krusfrø forstand på hvor den skal vokse?

Eller er det konservative floraskrivere blant botanikere som tvilholder på "skovengene"? Det kan vel ikke ha unngått deres oppmerksomhet at krusfrø vitterlig har solide forekomster på strandenger i Telemark? I Sverige og Danmark har man forlengst oppdaget at krusfrø også kan befinne seg på strandenger.

Jeg gleder meg til neste utgave, hva nå floraen kommer til å hete!

Litt.:

Blytt, A.: Norges flora, b. 3, Christiania 1876.

- : Norges flora, Oslo 1906.

Dyring, J.: Flora grenmarenensis, Nyt Mag. for Naturv. b. 49, h. II - III, Kristiania 1911.

Fægri, K.: Norges planter, b. 2, Oslo 1970.

Lageberg, T., Holmboe, J. og Nordhagen, R.: Våre ville planter, b. V, Oslo 1956.

Lid, J.: Norsk og svensk flora, Oslo 1974.

Nordhagen, R.: Norsk flora, Oslo 1940.

Wille, N.: Vegetationen i Seljord i Telemark efter 100 Aars Forløb. Nyt Mag. for Naturv. b. 40, h. I.

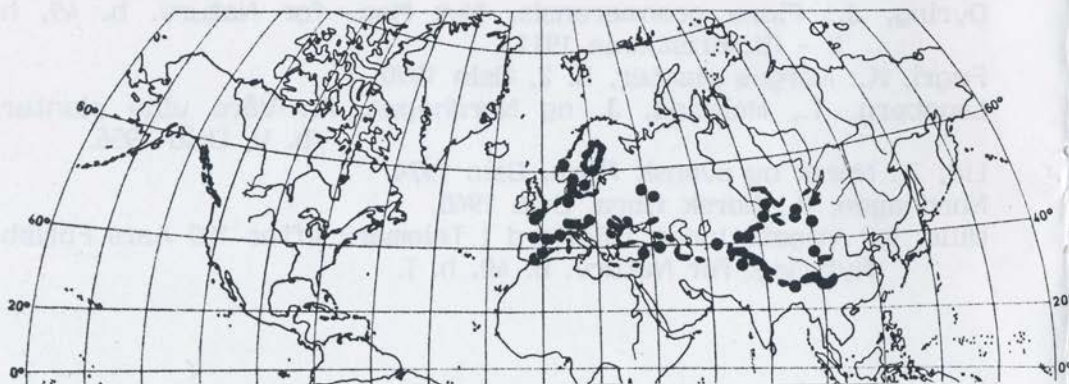
Av Liv Schiemann.

Vanligvis går vi ut i naturen om våren for å se og for å glede oss over plantene når de står i blomst, men tindved er kanskje en av de få artene som er finest om høsten. Jeg opplevde *Hippophaë rhamnoides* L. i sin fulle prakt i oktober i fjor. Like sør for Trondheim der elven Gaula munner ut i Trondheimsfjorden, finnes i dag et landskapsvernområde. Innenfor dette store våtmarksområde har vi Gaulosen naturreservat og Leinøra naturreservat. Det første er spesielt interessant med hensyn til fuglene som bruker området som raste- og hvileplass, overvintnings- og hekkeplass, det siste er botanisk meget spennende: i Leinøra naturreservat vil en ta vare på den enestående tindvedskogen.

Hva slags plante er så tindved?

Hovedutbredelsesområdet ligger i Sentralasia, og den trives også bra i den kontinentale sørøstlige delen av Europa. Den indikerer et middelsvarmt makroklima og den kan leve både i lavlandet og i fjellområder. For noen år siden så jeg tindved langs grus- og sandbreddene til noen elver i Alpene. Den tåler kulden godt, men denne egenskapen har den ikke alltid bruk for. Den vokser også langs kysten av Nordsjøen og av Bottenviken. Kanskje var det her langs Sveriges østkyst at Linné observerte denne planten og ga den dets latinske navn. Noen forposter i Norge finner vi i Trøndelag. Innerst i Trondheimsfjorden og ved Verdalsøra kan en glede seg over store forekomster av tindved.

(Se i Lids flora fra 1985, s.741 nr.274 og i Hulten utbredelseskart nr. 1269.).

Utbredelsen av tindved (*Hippophaë rhamnoides*) (Fra Skogen 1963).

Arten kan spres over store områder ved hjelp av fugler, frukten har god flyteevne og frøene har meget god spireevne. Fuglene spiser de saftige, orangerøde bærene, og så godt som alle frøene spirer etter å ha gått gjennom tarmtrakten. Økologisk sett er den en pionerplante som koloniserer ubevokst mark. Den etablerer seg på disse vegetasjonsløse stedene fordi den ikke tåler skygge, tindved er nemlig en av de mest utpregete lysplanter vi kjenner. Den klarer seg bare der den får full lystilgang, spesielt fra juni til september når den har bladene sine i full funksjon. For eksempel på elvegrusen/-sanden ved Gaulosen har den funnet et levested hvor den klarer seg best i konkurransen med andre arter, iallfall foe en tid. Tindvedbestanden utgjør den 1. etableringsfasen i en primær, autogen suksesjon. Men med sin spesielle formeringsmåte bidrar den selv til "sin undergang", da den skaper brukelige vokstvilkår for andre arter. Den formerer seg på stedet ved hjelp av røttene. Ved siden å ha en lang rot som når ned til grunnvannet, danner den lange, krypende rotutløpere, og fra disse utvikler det seg nye, sterkt forgreinete planter (kloning). Hele området har etterhvert blitt til et nesten ugjennomtrengelig kratt med mye gras i undervegetasjonen. I tillegg må nevnes at spissene til kortskuddene utvikler seg til skarpe torner.

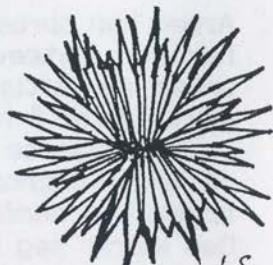
Store deler av området er preget av menneskelige aktiviteter. Det er tatt ut store mengder grus, og det har dannet seg mindre "innsjøer" og en ujevn overflate. Grus kan gjøres om til penger, og hva spiller det da for rolle om tindveden har sitt levested her? Den er den svakere part i dette konkurranseforholdet. Men heldigvis ble tindvedens voksested fredet ved Kongelig resolusjon i 1983.

Systematisk sett er tindved en tofrøbladet plante som hører til familien Eleagnaceae, sølvbuskfam., på norsk også ofte kalt for tindvedfamilien.

Tindved er en nanofanerofytt, dvs. en busk eller et lite tre. De fleste er vel 2-3 m høye, noen rundt 5 m, og jeg vil anslå at de storvokste eksemplarene er ca. 7 m høye, kanskje enda mer? Det er målt stammehøyder på opptil 11 meter her på Leinøra, og dette skal være de høyeste tindvedtrærne i verden!

Plantene har bladene sittende på nesten hele året. Jeg målte lengden på de lansettformede bladene, de fleste var mellom 5 - 7 mm i bredden og 5 - 8 cm i lengden. De viser ikke noen spesielle bygningstrekk mht. vannhusholdning og gassutveksling. Det spesielle med bladene er undersiden som er dekket av såkalte

stjernehaar eller skjoldhaar. Disse haarene er festet i midten med en meget kort stilk og danner et fint moenster. Den solvgraavite fargen skyldes lysets refleksjon fra de doede, luftfyllte cellene. Sett gjennom et mikroskop ser et skjoldhaar slik ut: —>

I Trøndelag vokser tindved der elven Gaula har lagt opp store grusmengder. En kan vente å finne tindved der det er tørr til middelsfuktig jordbunn og nøytral til basisk jordreaksjon. Den fins ikke på sterkt sur jord. Den grove elvegrusen må ha en gunstig pH-verdi. Hvor kalkholdig denne grusen er, vet jeg ikke noe om. Det er mye leire i området og tilsig av gjødselstoffer fra landbruket i området.

Vannet i Gaulosen er noe saltholdig, brakkvann, og store deler av området oversvømmes ved flo. Men disse vekslende forhold klarer tindveden godt. Som nevnt lenger oppe, er lysfaktoren dessuten det avgjørende for voksestedet.

Alle planter trenger mye nitrogen i vegetasjonsperioden, men tindveden klarer seg på nitrogenfattige steder til tross for manglende matjord. Den lever i symbiose med nitrogenfikserende rotknolle-aktinomyceeter (strålesopp). Dermed er den uavhengig av nitrogenholdige stoffer fra nedbrytingen.

Tindved er særbu og alt er innrettet på vindpollinering.

Hadde vi sett tindvedbestanden i blomstringstiden, ville den ikke ha frydet øyet noe særlig. Blomstene ville vi knapt nok ha sett. De har en svakt grønn gul farge, de er meget reduserte og blomsterbladene mangler. Hannblomstene er små og uanseelige, bare ca. 2 mm lange og med 4 støvbærere i et dypt todelt beger. Hunnblomsten består nesten bare av det ca. 2 mm lange arret. (Se i Fægri, Norges Planter, bd.2 s.48). Det stikker ut av et lite, rørformet beger som utvikler seg videre etter befruktingen. Det omslutter den egentlige frukten: en nøtt med ett frø inni. Det er altså det kjøttfulle begeret som vi ser som den orange-røde "frukten" (ofte kalt et bær) på hunnplantene i oktober. Jeg spiste noen av dem, men til min forbauselse var bærene ikke gode i smaken rett fra treet. Men jeg fylte en liten pose med de vitamin-C-holdige bærene allikevel.

Visste du at man kan lage verdens (ingen overdrivelse) beste likør av dem? Det trengs ikke så store mengder til.

Bærene lot vi ligge i fryseren i 2 uker, etterpå ble de knust og

tilsatt sukker og 60% alkohol. Så ble frøene filtrert vekk og saften tilsatt noe mer alkohol og tynnet ut med varmt sukker-
vann, helt etter smak. Resultatet ble en lysegulfarget krystall-
klar likør som overtraff alle våre forventninger da den fikk sin
uroppførelse ved årsskiftet, den var dessverre altfor god.

OM AT DET IKKE ALLTID ER SÅ LETT:

BROMUS PURGANS
ELLER
BROMUS CILIATUS.

EN BOTANISK PUSSIGHET.

Av Roger Halvorsen.

Det amerikanske graset *Bromus purgans* er funnet bare et eneste sted i Norge, siloen på Bøleveien i Skien. Her ble det samlet inn i 1912 og lå i herbariet i Oslo som *B. ciliatus* fram til midt på 50-tallet. Da gikk Per Wendelbo gjennom det norske *Bromus*-materialet på muséene og ombestemte herbarieeksemplaret til *Bromus purgans*.

Bromus ciliatus, som på norsk fikk navnet breifaks, er kommet med i Rolf Nordhagens Norsk flora fra 1940 (s.109) og Lids flora fra både 1944 (s.109) og 1952 (s.122).

Omtalen av *B. ciliatus* i Nordhagens bestemmelsesnøkkel passer for såvidt godt på *B. purgans* også. I teksten forøvrig om *B. ciliatus* sies det vel heller ikke mye som også ikke kunne peke henimot *B. purgans*. Nordhagen har dermed kommet godt unna feilbestemmingen på et vis. Hos Lid er det noe verre. I hans 1944-utgave står det å lese i bestemmelsesnøkkelen:

- Opprett topp. Innførte arter.
 - Inneragna med snerpe. Lodne strå.
 - Lodne ytteragner. Mjølknapp 2mm.

I den videre teksten står det:

- 8 - 10 mm breie mørkgrøne lodne blad. Strå med lodne bladslirer og rikblomstra topp med lange slakke greiner. Småaks-
et (til toppen av snerpene) 3 cm, ytteragnene og kanten
av inneragnene er lodne.

Så ble altså *Bromus*-materialet revidert.

I sin artikkel om emnet skrev Per Wendelbo i *Blyttia* 1956, b.1, s.7:

B. purgans har vanligvis 3,5 - 4,5 mm lange støvknapper, på det norske materialet vel 5 mm. Ytteragner og lemma er oftest håret over det hele, sjelden glatte, palea (= øvre ytteragne) har korte hår mellom nervene. *B. ciliatus* har bare 1 - 1,8 mm lange støvknapper, ytteragnene er glatte,

Så langt skulle man ikke tro at man snakket om samme plantene. Revisjon av Lids flora ble nødvendig, og følgende står å lese i utgavene etter 1963:

Nøkkelen:

- Opprett topp. Innførte arter.

- Open slakk topp. Blad 5 - 6 mm breie. *B. purgans.*

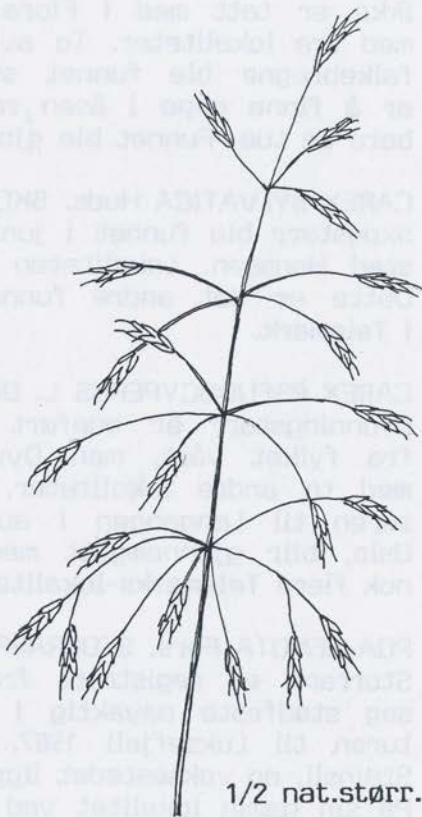
I teksten står det videre om *B. purgans*, den arten som lenge feilaktig var blitt kalt *B. ciliatus*:

- Innført nordamerikansk gras. Slirer og blad oftest snaue.

..... Oftest tettlodne ytterragner og inneragne.

Dette virker noe pussig på meg. Wendelbo har brukt det norske materialet som underlag. Lid kan neppe ha sett det! Han angir altså et gras fra Bølesiloen som oftest skal ha snaue slirer og blad. I de tidligere utgavene ligger bestemmelsesnøkkelen inne med karakterer som "lodne strå og strå med lodne bladslirer." Karakterer ved agnene er også forandret, men jeg vil tro at herbarieeksemplaret fra 1912 ikke har forandret seg nevneverdig. Ordet "oftest" blir en syltynn redningsplanke for Lid, mens Nordhagens bestemmelsesnøkkel har vært litt mer måteholden i å utbrodere karakterene. En må ha lov til å undre seg: Er marginalene så små hva loddenhet angår? Eller stemmer eksemplarene fra Bølesiloen som oftest ikke med nøkkelen?

Purgans skal forresten bety "som virker avførende". Ja, man kan kanskje si at det er blitt mye møkk av det. Lett er det ikke!

1/2 nat.størr.

Litt.:

Lid, J.: Norsk flora, Oslo 1944.

- : Norsk og svensk flora, Oslo 1963 og 1974.

Nordhagen, R.: Norsk flora, Oslo 1940.

Wendelbo, P.: Anthropochore Bromus-arter i Norge. Blyttia, 1956, h.1.

NYFUNN:

NOTISER OM NYE PLANTEFUNN I TELEMARF FYLKE 1987.

POLYSTICHUM ACULEATUM (L.) Roth. FALKEBREGNE. (Aspidiaceae).
Falkebregne er kjent fra noen få og til dels gamle lokaliteter i fylket vårt. Flere av disse er så unøyaktig angitt, at de ikke er tatt med i Flora-atlasen. Her er fra tidligere tatt med tre lokaliteter. To av disse er fra Kragerø-området hvor falkebregne ble funnet sommeren 1987. Den nye lokaliteten er å finne oppe i åsen, rett opp for Grønåsen, og består av bare en tue. Funnet ble gjort på TBF's tur hit i mai.

CAREX SYLVATICA Huds. SKOGSTARR. (Cyperaceae).
Skogstarr ble funnet i juni 1987 i Nome kommune av Even Wolstad Hanssen. Lokaliteten ligger under Husefjellet i Flåbygd. Dette er det andre funnet i Nome kommune og det fjerde i Telemark.

CAREX PSEUDOCYPERUS L. DRONNINGSTARR. (Cyperaceae).
Dronningstarr er oopført i Flora-atlas med tre lokaliteter fra fylket vårt, men Dyrings "Flora grenmærensiss" opererer med to andre lokaliteter. Dronningstarr ble funnet på TBF-turen til Langangen i august 1987. Når Herbariene, bl.a. i Oslo, blir gjennomgått med tanke på Flora-atlasarbeidet, vil nok flere Telemarks-lokaliteter dukke opp.

POA REMOTA Fors. STORRAPP. (Poaceae).
Storrapp er registrert fra totalt elleve lokaliteter som lar seg stedfeste nøyaktig i Telemark. Den ble funnet på TBF-turen til Luksefjell 1987. Den vokste i bekkefarene ned fra Steinsli, og voksestedet ligger inne i relativt tett granskog. På sin gamle lokalitet ved Øvald i Eidanger vokser også storrapp i beste velgående. Roger Halvorsen fant igjen stedet 77 år etter at Johan Dyring fant den her.

DACTYLORHIZA SAMBUCINA (L.) Soo. SØSTERMARIHAND. (Orchidaceae).
Ennå en ny lokalitet er innmeldt fra Drangedal. Dette er den tredje i kommunen. Denne gangen er arten funnet i nærheten av Tørdal, og den nye lokaliteten ligger et godt stykke fra tidligere kjente lokaliteter.

TROLLIUS EUROPAEUS L. BALLBLOM. (Ranunculaceae).

Ballblom er ganske uvanlig i Telemark. Den er belagt fra fire steder ved Botanisk museum på Tøyen og er merket av fra to steder ellers i krysslister. Dyring har den i tillegg fra fire steder ved kysten i Kragerø.

TBF fant ballblom ved Godal i Luksefjell på sin tur dit i 1987, og den er ellers funnet ikke langt derfra, ved Besstul. I tillegg er den meldt fra Åmotsdal i Seljord hvor Guro Groven fra Notodden forteller at den har vokst i alle fall i 35 -40 år.

ANEMONE RANUNCULOIDES L. GULVEIS. (Ranunculaceae).

Under et besøk i Kragerø ble gulveis funnet ved Kalstad etter en anvisning som var gitt av Kari Johnsen, Kragerø. Gulveis vokste her over et område på omtrent en kvadratmeter i en tett bestand. Dette er det andre kjente voksestedet for gulveis i Telemark.

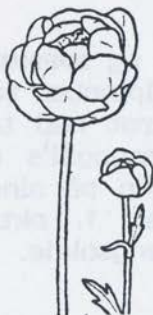
PHACELIA TANACETIFOLIA Benth. HONNINGURT. (Hydrophyllaceae).

På turen til Flåbygd i september i år, fant Petter og Karl Sigurd Eriksen en stor bestand av honningurt langs den nyanlagte veien mellom Mælum og Helgja på vestsida av Nordsjø. Honningurt er en plante som er blitt brukt bl.a. som plante for birøktere, og det dreier seg her sikkert om et funn som skyldes frø fra dyrking.

FILAGO ARVENSIS L. ULLURT. (Asteraceae).

Ullurt er funnet på Akkerhaugen i Sauherad, på vestsida av elva mellom Heddalsvannet og Nordsjø (Sauga). Bestanden, som bestod av ca. 30 eksemplarer, er spredd over mesteparten av en sandskråning nær veibrua over elva. Lokaliteten ble funnet av Bjørn Lervik i begynnelsen av juni 1987 og var da ikke i blomst.

BALLBLOM

Ill. etter Lid.

HONNINGURT

TESSUNGDALEN I TINN.

Av Even W. Hanssen.

Nord for Tinnsjøen går tre lange daler nord- og vestover. Det er Gøystdal, Gausetdalen og Tessungdalen.

Den østligste av disse, Tessungdalen, besøkte jeg under en botanisk befaring høsten '87.

Dalen og fjellområdene omkring er relativt jomfruelige i botanisk sammenheng, og derfor var det jo ganske spennende å reise dit.

Bare Brynjulv Sjøtveit fra Tinn Austbygd, som tok sin hovedfag-eksamen i botanikk i 1932, har gjort noe særlig her. Hans hovedfagsoppgave "Floraen i Tinn" har bl.a. plantelister fra 8 lokaliteter i Tessungdalen.

Men den allestedsnærværende Finn Wischmann har selvsagt også botanisert her, selv om det har blitt med et par dagsturer i fjelltraktene.

Dette området helt nordøst i fylket vårt må vel sies å være en utkant for TBF, men floraen kan jo være opplevelsesrik for det.

Variasjonene er store fra Tinnsjøens blankblå flate på 191 meter over havet til Borgsjåbrotet på 1485.

Berggrunnen har noen steder basisk sammensetning (amfibolitt og monzongabbro) som gir underlag for krevende arter.

Nede i dalen, fra Luråsgrenda og sørover, finner vi noe varmekjær vegetasjon. Vi kan nevne arter som hassel, spisslønn, vårveronika, berberis, flekkgrisøre, fagerknoppurt og takhaukeskjegg. Jeg fant også under min befaring vasshøymol, en østlig art som ikke er registrert av Sjøtveit.

Ved Tosand ut mot Tinnsjøen fant Sjøtveit hundetunge, forøvrig det eneste funn fra området som til nå er kommet i Flora-atlas. Denne lokaliteten rakk jeg ikke å oppsøke, så om den finnes in-takt etter 56 år vites ikke.

Men de høyereliggende områder og spesielt fjellområdene er mest interessante. Riktignok går fjellplanter som fjellsyre og fjellfiol helt ned til Tinnsjøen, og søterot ned til Volltveit (550 m.o.h.).

I den vestligste delen av Tessungdalen's nedbørfelt ligger endel fjellnuter som har rik vegetasjon på sine sør og vestsider. Jeg besøkte disse fjelltraktene den 1. oktober og opplevde full blomstring av bl.a. sildrer og engsoleie. Her var rødsildre, tue-

sildre, skoresildre og snøsildre. I noen fuktigere dråg var også stjernesildre og gulsildre med. Oppe i fjellsidene sto frodig kvann, stornesle (på 1280 m.o.h. som i følge Lid 1985, er norsk høydegrense), og dvergmispel. Over det hele lyste rødberglaven på de bratte, mørke skrentene av amfibolitt.

Ved Kvonnenut ble sågar den ettertraktede bergstarren funnet, men uten sin faste make, reinrosa.

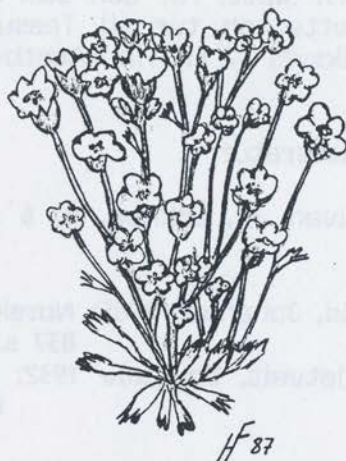
De østlige fjelltraktene er adskillig fattigere, med hederlige unntak selvsagt. Men artige funn ble gjort likevel, som f.eks. myk kråkefot på 1380 m.o.h. på Borgsjåbrotet, noe som er ny høyderecord hvis en følger Elven m.fl. (1980).

Fjellbjørkeskogene og de høyereliggende barskogene er for en stor del fattige, og uten interessante funn. Men enkelte myrkompleks i dette beltet utgjør floristiske oaser, om en kan bruke et slikt ord.

Nevnes bør vel spesielt bakkemyrene mellom Kongsbergstølen og Ormeroi. Her kan ramses opp lange lister med arter av starr: hårstarr, svartstarr, gulstarr, stjernestarr, tranestarr, slåttestarr, gråstarr, slirestarr, frynsestarr, flaskestarr og sveltstarr. Andre steder i fjellbjørkeskogen fant jeg små myrer og sig med f.eks. sveltull og bjønnbrodd.

Alt i alt må Tessungdalen sies å ha en variert og interessant flora. Ca. 400 ulike karplanter er bra i et fjellnært innlandsstrøk. Sjøtveit registrerte 548 arter i hele Tinn (ekskl. Hovind Herad), men han hadde endel obskure Hieracium og Taraxacum med.

Men jeg tror det er godt om oppløyd mark for botanikere fortsatt, spesielt i de vestlige fjelltraktene. Aberet er selvsagt adkomst, for det er drøye dagsmarsjer fra Kalhovd eller Sønstevann i Buskerud.

Tuesildre i Tessungdalen.
Tegn.: Hilde Fosnæs 1987.

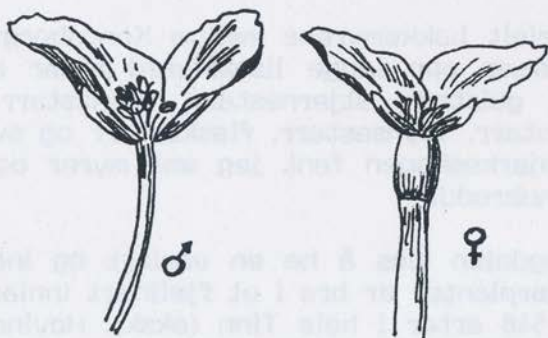
Til slutt, for den som måtte ha lyst på et besøk etter å ha lest dette, en tur til Tessungdalen i Tinn er å anbefale, bare reis riksvei 37 til Tinn Austbygd og begynn der!

Litteratur:

- Elven, R., Løkken, S. & Aarhus, Aa. 1980: Nye Karplanter i Finsefloraen. BLYTTIA 38: 119 - 126.
- Lid, Johannes 1985: Norsk-Svensk-Finsk Flora. Det Norske Samlaget. 837 s.
- Sjøtveit, Brynjulv 1932: Floraen i Tinn. Hovedfagsoppgave i Botanikk v. Univ. i Oslo. Upublisert.

FROSKEBITT BLOMSTRET I TELEMARK.

På startturen 26. juli 1987 besøkte TBF en av froskebittlokalitetene i Skien, og det ble da konstatert blomstring. Noen få blomster var i ferd med å folde seg ut. Utover sommeren ble lokalitetene, som alle ligger nær hverandre, besøkt ved flere anledninger, men det ble bare funnet blomster på den ene lokaliteten. Det ble dessuten bare funnet hunblomster på stedet.

Roger H.

Hunblomstene hos froskebitt står gjerne enkeltvis og har en tydelig fortykkelse like under kronbladene. Dette er det som vil bli frukt. Hanblomstene står gjerne i grupper tre og tre og mangler denne fortykkelsen. Det er forøvrig aldri konstatert modne frukter i Norge eller Sverige. Tegningen er etter Kirchner og er funnet i Våre ville planter. Det forreste kronbladet er ikke tegnet inn.

RASERINGA AV STEINVIKA - EN OFFENTLIG PØBELSTREK!

Siden Steinvika er et yndet ekskursjonssted for TBF, fikk jeg lyst til å rase litt i Listeras spalter over den skjebne denne trivelige naturperle har måttet lide.

Jeg er ofte i Steinvika - det er fra naturens side et herlig sted. Nylig fikk jeg se at de holdt på og laget vei helt ned til steinstranda. Hva i all verden kan hensikten være med slikt???? Like etter fikk jeg se at overgrepet skulle gjøres så lite skånstomt som mulig. Her var det ikke nok med en grusvei, neida, det ble smørt på med asfalt helt ned i fjæresteinene. Riktignok skal visst ikke veien være åpen for alle og enhver, dette er markert med to forferdelige hvitmalte steiner med en grufull kjetting imellom. Men uansett, så er en vei et stygt sår i naturen, og Steinvika som natur-idyll er kraftig redusert.

Et stykke natur er borte, og interessante planter ligger under asfalt. Fremskritt???

Øyvind Larsen.

Svart-hvit bildene er kopiert
hos
KVÆRNE FOTO
i PORSGRUNN

Colour- Art Photo

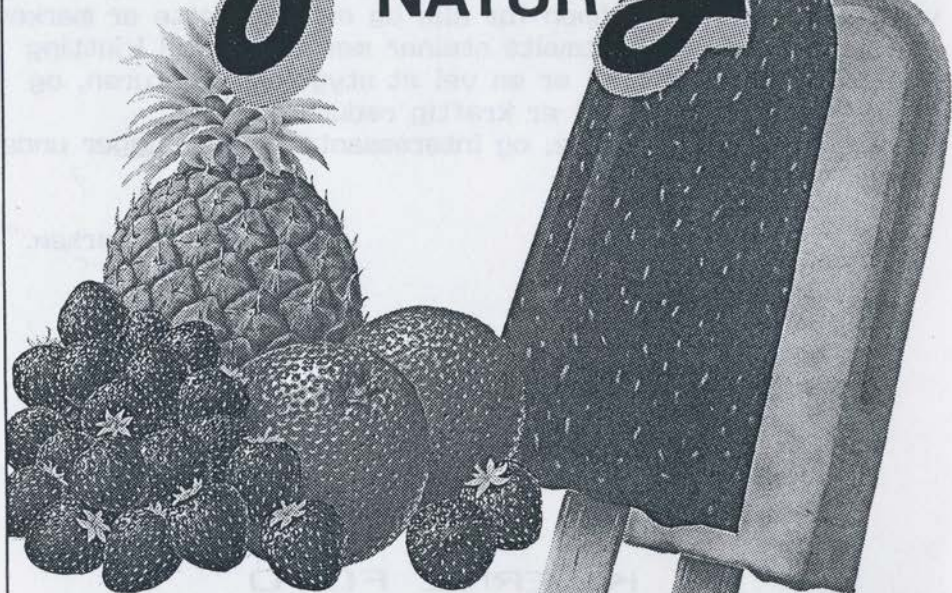
Kværne Foto

MEIERTORVET PORSGRUNN TLF.51617

RDA 1 Ted Bates Werstod

Juicy

NATUR

FRISK FRUKT PÅ PINNE

JUICY NATUR
er rett og slett
presset
fruktkjøtt

DIPLOM-IS

Blåklukke.

Foto: R. Halvorsen

Når det gjelder finansiering,
-BRUK BANK!

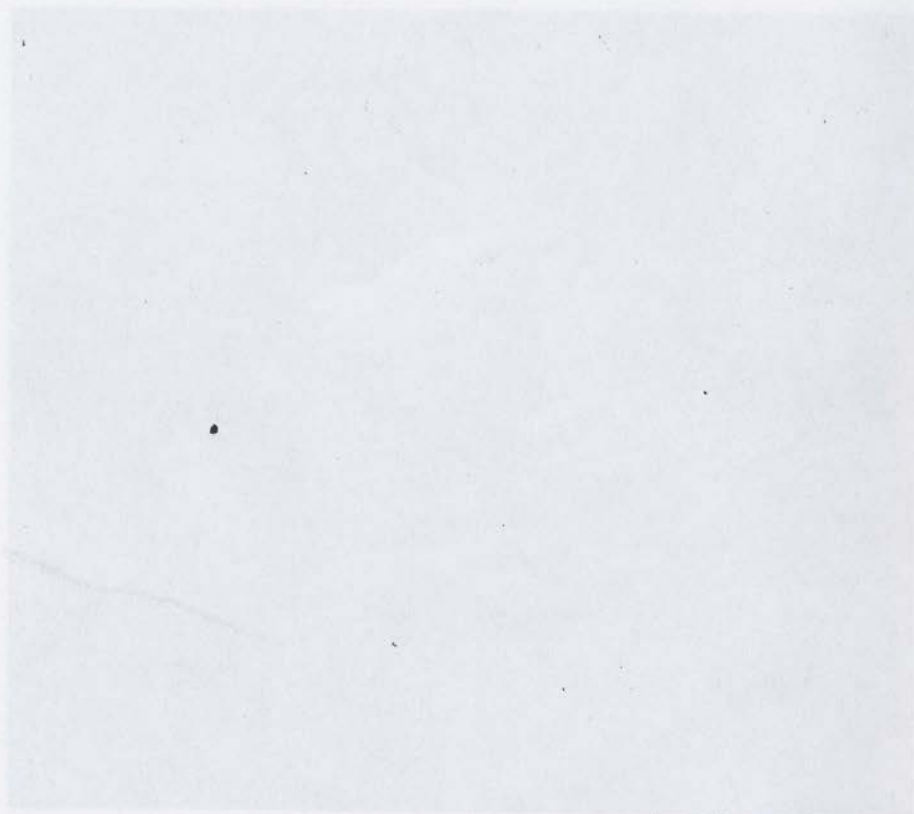
SPAREBANKEN
GRENLAND

FOKUS Bank

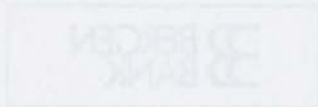
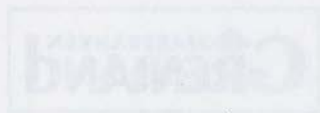
DnC
Den norske Creditbank

K CHRISTIANIA BANK OG KREDITKASSE
KREDITKASSEN

B BERGEN
BANK

BRUK BANKI
NA. Det gjelder finansiering.
Foto: K. Johnson

Marisko, *Cypripedium calceolus*.

Denne fine orkidéen finnes ennå her og der i gamle hager ved Hydro på Herøya.

1911. The following is a list of the names of the persons who were present at the meeting held on the 1st day of January, 1911, at the residence of Mr. J. H. Smith, in the city of New York.

Liljekonvall: Blomstenes blomst! Foto: R.Halvorsen

Nattfiol, kaprifolium og liljekonvall!

Vi konkurrerer ikke med naturens dufter!

- men forsøk oss likevel!

Jnger-Lise Skøe

Parfumeri

3900 Porsgrunn Tlf. 55 14 29

